

teatre lliure

© Monika Ritterhaus

artaud erinnert sich an hitler und das romanische café

de tom peuckert

direcció paul plamper

berliner ensemble

Teatre Lliure: Montjuïc – Sala Fabià Puigserver, 6 i 7 de març del 2007

artaud erinnert sich an hitler und das romanische café
(Artaud es recorda de Hitler i del Romanische Café)

de **Tom Peuckert** direcció **Paul Plamper**

Berliner Ensemble

escenografia i vestuari **Paul Lerchbaumer** / música **plexiq**

intèrpret **Martin Wuttke**

i els equips del **Teatre Lliure**

producció **Berliner Ensemble**

amb la col·laboració de **Sylvie Hamard - Agence Théâtrale Franco-Allemande**
Berlín

durada de l'espectacle: **1h. 15' sense pausa**

espectacle en alemany subtitulat en català

1943. Antonin Artaud, potser el dramaturg francès més visionari del segle vint, està tancat a la clínica psiquiàtrica de Rodez. Escriu una curta missiva de vuit línies a Hitler en persona recordant una trobada prèvia al Romanische Café de Berlín.

Probablement només es tracta d'un deliri i l'entrevista no es va produir mai. Però la carta existeix i l'autor alemany Tom Peuckert s'hi ha emparat per escriure un monòleg corprenedor on Artaud, malalt, al·lucina sobre aquesta trobada. Creu que és al Romanische Café. Hi ha soroll. Molt de soroll. I Hitler és tan poc impressionant i tan sòmnes que Artaud parla sol. Sobretot de les decepcions que li han procurat les arts i el teatre en particular, que, segons ell, només produeix xerrameca petitburgesa. Ell voldria un teatre que ensenyés a l'home la grandesa, el sacrifici, el dolor i la santedat.

Martin Wuttke interpreta aquest monòleg salvatge, bronzint com un insecte embogit, n'esqueixa les paraules per escampar-ne millor el moll de l'os. Un text que figura entre les nombroses i devastadores peces que parlen de Hitler que s'han representat al Berliner Ensemble sota la direcció de Heiner Müller i Claus Peymann.

L'espectacle es va estrenar el 3 d'octubre de l'any 2000 al Berliner Ensemble.

més informació:

www.berliner-ensemble.de

© Monika Ritterhaus

tom peuckert

(Leipzig, 1962)

Es forma entre el 1984 i el 1989 Ciències del Teatre a la Universitat Humboldt de Berlín. Ha estat paleta, periodista i ajudant de direcció. El 1996 comença a publicar nombroses peces radiofòniques i de teatre, l'any que també obté un ajut a l'autoria de l'ajuntament de Berlín.

obra

2007 *Comédie Russe*. Dir. Volker Hesse. Theater Baden-Baden.

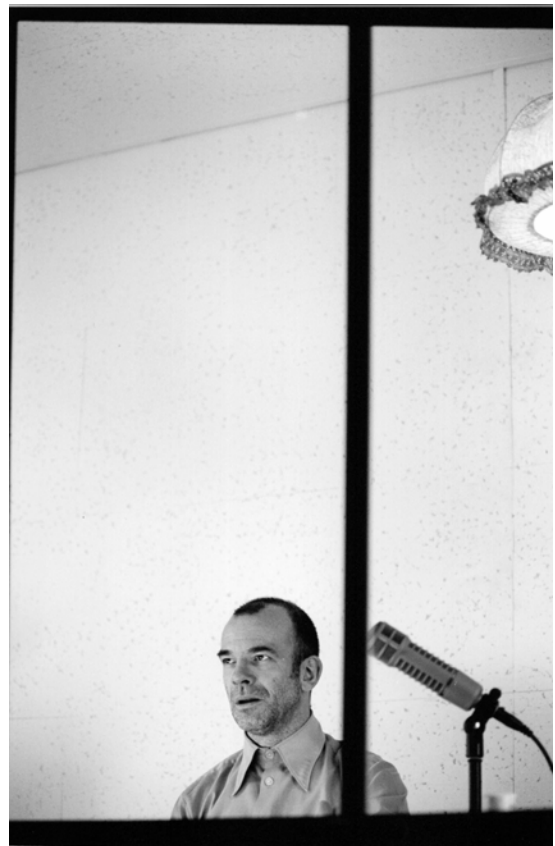
2005 *Luhmann*. Dir. *Patrick Schimanski*. Theater Bielefeld.

2004 *Dionysos Deutschland*. Dir. Jenke Nordalm i Daniela Kranz. Theater Freiburg.

2002 *Kaspar Hauser Bombe*. Dir. Carlos Manuel. Theater Freiburg.

2001 *Nietzsche!* Dir. Christina Emig-Könning. Theaterhaus Jena.

2000 *Artaud erinnert sich an Hitler und das Romanische Café*. Berliner Ensemble.

© Monika Ritterhaus

paul plamper

(Ulm, 1972)

Autor i director de teatre i de peces radiofòniques. Es va formar entre el 1993 i el 1995 en Ciències del Teatre i Germanística a la Universitat Humboldt de Berlín. A partir del 1992 comença a fer de ajudanties de direcció i treballa sovint per al Berliner Ensemble i la Volksbühne. Realitza diverses peces per a l'emissora WDR: *Hüttenkäse*, *Stopper*, *TOP HIT leicht gemacht*, *Henry Silber geht zu Ende*, *Release* (juntament amb la NDR) i *Hochhaus*. Una de les seves primeres posades en escena és la primera versió turca d'un text de Heiner Müller, *Der Auftrag* (*La missió*) al Teatre Municipal d'Istanbul. La seva peça radiofònica *TOP HIT leicht gemacht – In 50 Minuten an die Spitze der Charts*, elaborada a partir dels preceptes del grup britànic The KLF (Kopyright Liberation Front) a *Das Handbuch. Der schnelle Weg zum Nr. 1 Hit* (*Manual. El camí més ràpid fins al n. 1 dels hits*) de Bill Drummond i Jimmy Cauty, va portar la cançó creada per a aquest espectacle al lloc 37 de les llistes d'èxit alemanyes. Aquesta, i l'estrena de l'òpera hip-hop *Hüttenkäser Liebe*, de Tim Staffel, defineixen clarament el seu treball entre la literatura, les arts escèniques i la música.

premis

2002 Premi Europa per *TOP HIT leicht gemacht*. WDR/NDR.

obra

2006 *Hochhaus*. Peça radiofònica. Música: Schneider TM/Hörspiel.

2004 *Release*. Peça radiofònica. Música: Schneider TM/Hörspiel.

2003 *Henry Silber geht zu Ende*. Peça radiofònica a partir d'un text de Michael Ebmeyer.

2002 *TOP HIT leicht gemacht*. Peça radiofònica.

2001 *Hüttenkäser Liebe*, de Tim Staffel. Òpera hip-hop. Volksbühne am Rosa-Luxemburg-Platz.

2000 *Stopper*, de Tim Staffel. Peça radiofònica.

1997 *Projekt RAF*. Berliner Ensemble.

© Monika Ritterhaus

martin wuttke

(Gelsenkirchen, 1962)

Actor i director teatral amb un passat de cantant de rock. Va estudiar interpretació al Figurenkolleg i a la Westfälische Schauspielschule de Bochum, dirigida per Claus Peymann.

Comença la seva activitat professional treballant en diversos teatres de tota Alemanya (Frankfurt, Berlín, Hamburg o Stuttgart) i al Festival de Salzburg. Amb només vint-i-tres anys es converteix en una figura central de l'escena teatral berlinesa a partir del muntatge de *Hamlet* a la Schauspielhaus de Frankfurt, sota la direcció de Holger Berg.

El 1994 entra a formar part del Berliner Ensemble, on s'enfronta a textos de Shakespeare, Goethe, Schiller i Beckett. Durant aquest període treballa, entre d'altres, amb els directors Einar Schleef, Robert Wilson, Heiner Müller i Frank Castorf. El 1995 sorprèn els escenaris alemanys amb la seva interpretació a *Der aufhaltsame Aufstieg des Arturo Ui*, de Bertolt Brecht dirigit per Heiner Müller, que obté el premi de la revista *Theater Heute* al Millor Actor de l'Any. El 1995, a la mort de Heiner Müller, és nomenat successor seu en la direcció artística del Berliner Ensemble, càrrec que exerceix fins al 1997. Aquest mateix any representa *Quartett*, també de Müller, a la Scuola d'Arte Drammatica Paolo Grassi de Milà. A partir del 1999 treballa principalment a la Volksbühne de Berlín en muntatges de Frank Castorf Christoph Schlingensiefel, Christoph Marthaler i René Pollesch. Després d'un altre èxit amb *L'Idiota*, de Dostoievski, dirigit per Frank Castorf el 2003, que li suposa el segon premi *Theater Heute* al Millor Actor de l'Any, s'inicia com a director amb els muntatges d'*Els perses* d'Èsquil (2003) i *Solaris*, a partir de l'obra de Stanislaw Lem, estrenades a l'antiga pista d'aterratge de Neuhardenberg, prop de Berlín. També té una llarga trajectòria com a actor de cinema i televisió. El seu últim èxit teatral ha estat també sota la direcció de Frank Castorf, en una versió de *Crim i càstig* de Dostoievski que es va presentar la temporada passada Théâtre National de Chaillot, de París.

Ha estat als escenaris de Barcelona almenys en dues ocasions: el 2004 amb *Forever Young*, direcció de Frank Castorf a partir de *Sweet Bird Of Youth* de Tennessee Williams (Teatre Nacional de Catalunya), i el 2005 amb *Els deu manaments*, direcció de Christoph Marthaler a partir del *Decàleg en vers, prosa i música* de Raffaele Viviani, dins la programació del Festival de Barcelona Grec 05 al Teatre Lliure.

teatre (selecció)

- 2006 *L'affaire Martin! Occupe-Toi De Sophie. Par La Fenêtre, Caroline! Le Mariage De Spengler. Christine Est En Avance*, autor i director René Pollesch.
- 2005 *Schuld Und Sühne*, a partir de *Crim i càstig* de F. Dostoievski, dir. Frank Castorf.
- 2003 *Forever Young*, a partir de Tennessee Williams, dir. Frank Castorf.
- 2002 *Der Meister und Margarita*, de M. Bulgàkov, dir. Frank Castorf.
- 2001 *Erniedrigte Und Beleidigte*, a partir d'*Humiliats i ofesos*, de F. Dostoievski, dir. Frank Castorf.
- Rosebud*, autor i director Christoph Schlingensief.
- Elementarteilchen*, a partir de *Les partícules elementals*, de Michel Houellebecq, dir. Frank Castorf.
- Die Zehn Gebote*, a partir de textos de Raffaele Viviani, dir. Christoph Marthaler.
- Dämonen*, de F. Dostoievski, dir. Frank Castorf.
- 1999 *Artaud erinnert sich an Hitler und das Romanische Cafe*, de Tom Peuckert. dir Paul Plamper.
- 1997 *Quartett*, de Heiner Müller. Scuola d'Arte Drammatica Paolo Grassi de Milà.
- 1996 *Germania III / Gespenster am Toten Mann*, de Heiner Müller. Berliner Ensemble.
- 1995 *Erste Liebe*, de Samuel Beckett. Berliner Ensemble.

direccions pròpies

- 2006 *Zarathustra. Die Gestalten sind unterwegs*, amb Jonathan Meese. Stiftung Schloss Neuhardenberg.
- Die Ästhetik Des Widerstands*, de Peter Weiss. Volksbühne.
- 2004 *Solaris*, a partir de l'obra de Stanislaw Lem. Stiftung Schloss Neuhardenberg.
- 2003 *Die Perser*, d'Èsquil. Stiftung Schloss Neuhardenberg. La Ferme de Buisson (París).
- 2002 *Podpolje*, a partir de *Memòries del subsòl*, de Fiodor Dostoievski. Stiftung Schloss Neuhardenberg. Volksbühne am Rosa-Luxemburg-Platz.

cinema (selecció)

- 2006 *Yoon*, dir. Christian Frosch
Delta, dir. Kornél Mundruczó.
- 2004 *Wasteland* (curt), dir. Jens Jenson.
- 2003 *hamlet_X*, dir. Herbert Fritsch.
- 2002 *Rosenstraße*, dir. Margarethe von Trotta.
- 2000 *Die Stille nach dem Schuss*, dir. Volker Schlöndorff.
- 1999 *Die Unberührbare*, dir. Oskar Roehler.
- 1996 *Die 120 Tage von Bottrop*, dir. Christoph Schlingensief.
- 1989 *Buster's Bedroom*, dir. Rebecca Horn.

televisió (selecció)

- 2005 *Tatort – Pauline*, dir. Regie Niki Stein, ARD
Die Tote vom Deich, dir. Matti Geschonneck, ZDF
- 2002 *Delusion* (curt), dir. Tim Großkurth
- 2001 *Liebesau - die andere Heimat* (migmatratge), dir. Wolfgang Panzer, ZDF.
Hand in Hand, dir. Maria Teresa Camoglio, ARD.
- 2000 *Dämonen*, de Fiodor Dostoievski, dir. Frank Castorf, ZDF/ARTE.
- 1999 *Bella Block - Blinde Liebe*, dir. Sherry Hormann, ZDF.
- 1998 *Tatort - Ein Hauch von Hollywood*, dir. Urs Odermatt, ARD.
- 1997 *Sterna Paradisa*, dir. Hans-Erich Vieth, ARD.
- 1994 *Moskau – Petuschki*, dir. Jens-Carl Ehlers, ZDF.

premis

- 2003 Premi *Theater Heute* al Millor Actor de l'Any.
- 1995 Premi Gertrud-Eysoldt-Ring.
Premi *Theater Heute* al Millor Actor de l'Any.
- 1992 Premi Boy-Gobert de la ciutat d'Hamburg.

berliner ensemble

Companyia fundada per Bertolt Brecht i Helene Weigel el 1949. Té la seu permanent actual al Theater am Schiffbauerdamm (l'antic Neues Theater), un edifici neobarroc de Heinrich Seeling del 1892. El símbol del Berliner Ensemble, el teatre polític alemany per excel·lència, és el colom de la pau de Picasso, que està pintat al teló de sala.

L'origen del Berliner Ensemble es deu a una coincidència històrica. Els polítics comunistes de la zona d'ocupació soviètica buscaven crear un àmbit cultural de prestigi al Berlín Est. Al mateix moment, Brecht acabava de tornar dels Estats Units després d'haver estat interrogat pel Comitè d'Activitats Antiamericanes creat pel senador McCarthy, i de Suïssa, on havia patit una veritable vigilància personal, i va ser rebut amb els braços oberts per conduir el projecte tot i que les relacions de l'artista amb el poder no van ser sempre fàcils.

La primera posada en escena de la companyia va ser al Deutsches Theater, on només va ser "tolerada". És més, el director general del Deutsches Theater, Wolfgang Langhoff, va instar Brecht a abandonar la sala com més aviat millor. Les tensions entre Brecht i la burocràcia cultural de la RDA van ser constants en la història de la companyia, amb alguns entrebancs amb la censura que van impedir, per exemple, que s'hi representés *Die heilige Johanna der Schlachthöfe*. Amb tot, al Berliner Brecht estrena algunes de les seves peces més emblemàtiques, com *Kaukasischen Kreidekreis*, *Leben des Galilei*, *Mutter Courage* i *Die Mutter*.

La mort de Brecht el 1956 obre una prolífica etapa de continuïtat, que es tanca el 1997. A partir del 2000, després d'una reforma del teatre i sota la direcció artística de Claus Peymann, han treballat amb el Berliner Ensemble directors com George Tabori, Luc Bondy, Edith Clever, Leander Haußmann, Thomas Langhoff, Frank-Patrick Steckel, Philip Tiedemann, Robert Wilson o Peter Zadek, que han deixat treballs destacats com *Der aufhaltsame Aufstieg des Arturo Ui* (dir. H. Müller) i *Die Brecht-Akte* (dir. G. Tabori), entre molts d'altres. També s'hi han representat peces de Elfriede Jelinek, Franz Xaver Kroetz, Christoph Ransmayr, Botho Strauß o Peter Turrini, d'entre els autors contemporanis, sense deixar de banda el repertori clàssic amb textos de Shakespeare, Lessing, Ibsen, Beckett i Brecht.

han dirigit el berliner ensemble:

1949-1971 Helene Weigel / 1971-1977 Ruth Berghaus / 1977-1991 Manfred Wekwerth / 1992-1993 Peter Zadek, Peter Palitzsch, Fritz Marquardt, Matthias Langhoff i Heiner Müller / 1993-1995 Peter Zadek, Peter Palitzsch, Fritz Marquardt i Heiner Müller / 1995-1997 Martin Wuttke i Stephan Suschke / 2000 Claus Peymann.

“El teatre no és indispensable en absolut. Ha de ser radical o no ha ser; que parli per a tothom, o que calli.”

(Martin Wuttke)

© Monika Ritterhaus

“jo no he nascut, no moriré”

**novetats d'artaud, autor inclassificable per antonomàsia,
i sobretot d'un resum biogràfic erudit que li ha estat dedicat¹**

“L'obra i la vida d'Artaud desmaneguen, en el fons, la qüestió de la biografia”, anota Florence de Mèredieu. Com s'escriu la història “d'algú que no hauria volgut néixer mai, que no hauria ni desitjat ser concebut”? La figura inabastable d'Antonin Artaud, de qui “la major part” de l'obra i de l'existència “cau en la qüestió dels límits i dels no límits del seu jo”, la seva bogeria, que li procura “el sentiment de pertànyer a tota una línia diferent de la línia humana corrent”, haurien de desencoratjar qualsevol empresa biogràfica. Florence de Mèredieu supera brillantment el repte tot proposant un “doble criba”: d'una banda posa contínuament en tensió el transcurs de la vida d'Artaud amb el món on evoluciona i actua; de l'altra, com una entomòloga, l'autora encalça i desxifra els “detalls” que constitueixen la “trama” existencial d'Artaud. La seva investigació comença amb una bona evocació de les “infàncies” de Nanaqui (aquest diminutiu que li va atribuir la seva mare “el representa en el que té de més pur i de més innocent”, indicarà ell més tard). Nascut el 4 de setembre de 1896 a Marsella en una família burgesa, la infància i l'adolescència d'Artaud van rebre una profunda influència de la religió i van estar marcades per primeres confrontacions amb la institució psiquiàtrica. S'afirma així, i ben aviat, una “triple dependència” pel que fa a “la família, la religió i l'asil”.

El 1920 s'instal·la a París perquè el porti el doctor Toulouse. Allà descobreix la tumultuosa vida cultural de la capital, es fa crític teatral i més endavant actor. El 1924, tot es precipita; l'autor de les *Cartes* a Jacques Rivière coneix André Breton i es compromet amb l'aventura surrealista. Des de llavors, observa Florence de Mèredieu, entre “teatres, cinemes i literatures”, Artaud “porta alhora diverses vides paral·leles, que manté relativament separades”. Amb precisió, escenifica les vides agitada i exaltada d'Artaud, desxifra els seus compromisos artístics i la seva producció literària, la seva complexa vida amorosa, els seus “perpetus baixos fons psíquics”, el seu recórrer a diverses drogues, etc.

A partir de 1936, s'obren els “anys de la deriva” (els viatges iniciàtics, a Mèxic i després a Irlanda), que precedeixen el llarg període d'internament psiquiàtric (de Sainte-Anne a Ville Evrard i a Rodez, on Artaud viurà la trista experiència de la violència “orgànica, neurològica i interior”). Per a Florence de Mèredieu, el 1936 és un any de “fractura”. Aquest “canvi” que s'ha produït sens dubte “en algun racó amagat de la terra mexicana” permet delimitar “dues vessants de l'obra” i “dues dimensions del personatge”. Mèredieu pren partit encertadament per no fonamentar

¹ A propòsit de la publicació de *C'était Antonin Artaud*, de Florence de Mèredieu (Ed. Fayard. París, 2006), a *Mouvement* n.41 (oct-des. 2006. p. 37).

la seva anàlisi només “en el pla mèdic”: “El discurs fantasmagòric del pacient és – demostra amb convicció- una realitat històrica, al mateix nivell que les altres”.

El maig de 1946, Artaud abandona Rodez i acaba la seva vida (el 4 de març de 1948) a Ivry-sur-Seine, als afores de París. “Són vint-i-un mesos de retorn a la llibertat i d’una activitat intensa”, escriu Florence de Mèredieu, durant els quals, quan es troba sota la influència del laudanum, de l’heroïna o de l’opi, la “*infectiva, la ràbia, la revolta el mantenen en estat de vetlla i de molta vitalitat*”. Artaud escriu llavors els seus grans textos (en destaquem *Artaud le Môme* i *Van Gogh le suicidé de la société*), fa una sorprenent i xocant Conferència (on s’alternen “vociferacions” i “silencis”) a l’escenari del Théâtre du Vieux-Colombier, i passa comptes amb Déu, un dels seus “*pitjors enemics*”. Per això, adopta la posició de l’herètic, que, remarca Florence de Mèredieu, “*amb la blasfèmia als llavis i a la punta de la ploma, porta l’escàndol al cor de la societat*”.

L’autora construeix en tot aquest voluminós llibre un retrat viu i vibrant d’Artaud, i aporta aclariments importants sobre les múltiples facetes de la seva obra. El seu llibre, erudit i raonat, però també sensible i apassionat, ens condueix rere les traces d’aquell que s’afirmava asocial i rebel voluntàriament. La “*follia anarquista*” d’Artaud la *Môme* només pot ressonar saludablement –i encèsament, per ser sempre fora de lloc- al si del nostre món incert.

jean-marc lachaud

més informació:

<http://editions.bnf.fr/pdf/nouveautes/artaud.pdf>

